

Sloviti danski astronom Tycho Brahe (1546-1601) je imel pet sester: Lisbet (1545-1563), Maren (1549-?), Margrethe (1551-1614), Kirstine (1552-1566) in Sophio (1556-1643). Med njimi je največ dosegla Sophia. V zgodovini znanosti jo navajajo med zgodnjimi astronomkami, saj je nekoliko pomagala svojemu bratu pri njegovih astronomskih raziskovanjih. Svoj čas sem dosti pisal o Braheju, vendar Sophie nisem nikoli zasledil, da bi kdaj nastopala ali bila omenjena kot pomočnica v njegovem življenju. Zdaj na svetovnem spletu najdemo vse mogoče podatke, samo paziti moramo na njihovo zanesljivost. Tako najdemo tudi podatke o Sophii. Nekaj sem jih skupaj z njeno sliko povzel tudi sam in napisal ta kratek spis za splošno izobrazbo. Toliko, da se ve, da je Brahe imel več sester in med njimi eno, ki je tako kot njen brat delovala tudi v astronomski sferi, čeprav se ni proslavila s kakšnimi pomembnimi deli.

Tychova sestra, Sophia Brahe

Sophia ali Sophie Brahe, po porokah pa Sophie Thott Lange, je bila danska vrtnarka, ki se je nekoliko ukvarjala tudi z astronomijo, kemijo in medicino. S svojimi astronomskimi opazovanji je pomagala svojemu bratu Tychu Braheju.

Sophia Brahe (grad Knudstrup, Švedska, 1556 ali 1559 – Helsingør, Danska, 1643); portret je iz leta 1602.

Rodila se je kot najmlajša od desetih otrok Ottu Braheju, svetovalcu danskega kralja, in Beate Bille Brahe, vodji kraljevega gospodinjstva. Najstarejši brat Sophie je bil astronom Tycho. Čeprav je bil več kot deset let starejši od nje in vzgojen v drugem družinskem okolju, sta se precej zblížala, ko je Sophia postala najstnica. Brat in sestra sta skupaj delovala v znanosti, čemur je sicer njuna družina nasprotovala kot neprimerni dejavnosti za pripadnike visokega plemstva. Tycho je nekje zapisal, da je Sophio učil vrtnarstva in kemije, odsvetoval pa ji je študij astronomije. A se je kljub temu astronomijo samostojno učila iz nemških knjig in tudi iz latinskih knjig, ki jih dala za svoj denar prevesti na domači jezik, samo da bi si iz njih pridobila potrebno znanje.

Pogosto je obiskovala bratov observatorij Uraniborg na takratnem danskem otok Hveen. Tam mu je pomagala pri astronomskih opazovanjih, povezanih z njegovo publikacijo *De nova stella (O novi zvezdi, 1573)*, zlasti pri opazovanju 11. novembra 1572, ki je pripeljalo do odkritja supernove, in 8. decembra 1573 ob Luninem mrku. Podrobnosti o njeni pomoči bratu niso zapisane. Vendar je Tycho zelo spoštoval in celo občudoval njen "odlični um".

Brat in sestra Brahe.

Leta 1576 se je poročila s 33 letnim Ottom Thottom (u. 1588). Z njim je imela enega otroka. Po smrti svojega moža je Sophia Thott upravljala njegovo posestvo v Eriksholmu (danes grad Trolleholm), da je bilo donosno, vse do sinove polnoletnosti. V tem času je poleg njenega študija kemije in medicine postala še vrtnarka. Vrtovi, ki jih je postavila v Ericksholmu, so bili izjemno lepo urejeni. Sophio je posebej zanimal študij kemije (bolj alkimije) in medicine na Paracelsusovi osnovi, pri kateri majhni odmerki strupov služijo kot močna zdravila. Svoje znanje in spretnosti je uporabila pri zdravljenju krajevskih

revežev in sirot. Zelo je bila predana tudi astrologiji in je pomagala svojemu bratu pri izdelavi horoskopov vse do leta 1597, ko je zapustil Dansko.

Sophia je bila pogost gost v Uraniborgu, kjer je spoznala plemiča Erika Langeja, ki je študiral alkimijo in bil prijatelj Tycha. Leta 1590, ko je Sophie kar 13-krat obiskala Uraniborg, se je z Langejem zaročila. Lange je večino svojega bogastva porabil za alkimijske poskuse, zato je bila njuna poroka prestavljena za nekaj let. Poročila sta se šele leta 1602. Zaradi potrošenega denarja sta živela v veliki revščini. Erik je umrl leta 1613 v Pragi, Sophia pa se je od leta 1616 za stalno preselila na Zelandijo v kraj Helsingør, kjer je živela do svoje smrti. Svoja zadnja leta je preživela v pisanju rodoslovja danskih plemiških družin. Leta 1626 je objavila prvo veliko verzijo: 900 strani dolg rokopis o rodoslovju 60 danskih plemiških družin. To njeno delo velja še danes za enega glavnih virov zgodnje zgodovine danskega plemstva.

Sophia je v svojih znanstvenih prizadevanjih tesno sodelovala z bratom. Nekateri menijo, da naj bi bila celo njegova muza. Naj bo kakorkoli, po duhovni plati sta si bila zares zelo blizu. Zapisali so, da Danska nikoli ne sme pozabiti plemenite ženske, ki je bila po krvi, še bolj pa po duhu, sestra Tycha Braheja, da ne sme pozabiti izobrazene ženske, ki je močno vplivala na ustvarjalno dejavnost svojega brata in je zato prav tako kot on tudi ona velika sijoča zvezda na danskem znanstvenem nebu. Prvič smo se te zvezde spomnili tudi tu, saj, po resnici povedano, tudi jaz do danes nisem nič vedel o njej. Malo me sicer spominja na Hevelijevo Elizabeto, Herschlovo Karolino, tudi Dežmanovo Serafino, ..., ampak to so že povsem nove, druge zgodbe.

Še ena upodobitev Sophie v najstniških letih.

Danes imajo Sophio za eno prvih raziskovalk in pisateljic Danske in sploh Skandinavije. Zdajle, ob koncu spisa, sem se spomnil na *Brahejeve pridne fante*, na tiste zrele astronome, ki so za Braheja opravljali astronomska opazovanja (garali) na njegovi zvezdarni na otoku Hveen. Menda jih je bilo devet. Sam sem jih odkril šest. No, zdi se, da je ena med njimi tudi punca, in to prav njegova sestra Sophia. Odkriti bi torej moral še dva ali pa dve. Počakajmo. Čas prinese svoje. Morda se to posreči vam. Podatkov je vedno več.

Kranj – Zlato Polje, 4. julij 2018

Marijan Prosen